

wie utworzenia Wydziałów dla Nieletnich w Sądach Powiatowych w Łomży, Grudziądzu, Inowrocławiu, Chodzieży, Koninie, Lesznie, Nowym Sączu i Szczecinku (Dz. U. Nr 42, poz. 255) w części dotyczącej utworzenia Wydziału dla Nie-

letnich (Sądu dla Nieletnich) w Sądzie Powiatowym w Chodzieży.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1961 r.

Minister Sprawiedliwości: M. Rybicki

112

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE

z dnia 25 czerwca 1960 r.

w sprawie wejścia w życie zmian do Konwencji Międzynarodowych o przewozie towarów kolejami (CIM) oraz o przewozie osób i bagażu kolejami (CIV), podpisanych w Bernie dnia 25 października 1952 r.

Podaje się niniejszym do wiadomości, na podstawie komunikatu Urzędu Centralnego Przewozów Międzynarodowych Kolejami Żelaznymi w Bernie, że zgodnie z art. 67 § 3 i § 4 Konwencji Międzynarodowej o przewozie towarów kolejami (CIM) oraz art. 66 § 3 Konwencji Międzynarodowej o przewozie osób i bagażu kolejami (CIV), podpisanych w Bernie

dnia 25 października 1952 r. (Dz. U. z 1956 r. Nr 57, poz. 259), wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1960 r. zmiany postanowień Konwencji CIM i CIV, uchwalone przez komisję rewizyjną na jej sesji w marcu 1959 r. we Fryburgu (Szwajcaria) w załączonym brzmieniu.

Minister Spraw Zagranicznych: A. Rapacki

(Tekst zmian, o których mowa w Oświadczeniu, zamieszczony jest w załączniku do niniejszego numeru.)

113

OBWIESZCZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW

z dnia 27 kwietnia 1961 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu z dnia 6 maja 1953 r. — Prawo górnicze.

Na podstawie art. 4 ustawy z dnia 16 listopada 1960 r. o zmianie prawa górniczego (Dz. U. Nr 52, poz. 302) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst dekretu z dnia 6 maja 1953 r. — Prawo górnicze (Dz. U. z 1955 r. Nr 10, poz. 65), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 16 listopada 1960 r. o zmianie prawa górniczego (Dz. U. Nr 52, poz. 302) oraz zmian wynikających z innych przepisów wydanych do dnia ogłoszenia obwieszczenia, z zastosowaniem ciągłej numeracji działów, rozdziałów, artykułów, ustępów i punktów.

Jednolity tekst nie obejmuje następujących przepisów dekretu z dnia 6 maja 1953 r. — Prawo górnicze (Dz. U. z 1955 r. Nr 10, poz. 65):

- a) art. 30 ust. 2 zdanie drugie w brzmieniu: „Przepis art. 23 stosuje się odpowiednio.” — ponieważ powołany art. 23 dekretu został uchylony przez art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 16 listopada 1960 r. o zmianie prawa górniczego (Dz. U. Nr 52, poz. 302),
- b) art. 147 w brzmieniu: „W art. 3 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1950 r. o Urzędzie Dozoru Technicznego (Dz. U. Nr 49, poz. 440) skreśla się wyrazy „oraz władz górniczych” — ponieważ powołany dekret z dnia 26 października 1950 r. o Urzędzie Dozoru Technicznego został uchylony przez art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o dozorcze technicznym (Dz. U. Nr 5, poz. 31),
- c) art. 149 pkt 4 w brzmieniu: „art. 3 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 lipca 1927 r. o inspekcji pracy (Dz. U. Nr 67, poz. 590)”, ponieważ powołane rozporządzenie z dnia 14 lipca 1927 r. zostało uchylone przez art. 17 dekretu z dnia 10 listopada 1954 r. o przejęciu przez związki zawodowe zadań w dziedzinie wykonywania ustaw o ochronie, bez-

pieczeństwie i higienie pracy oraz sprawowania inspekcji pracy (Dz. U. Nr 52, poz. 260).

Ponadto jednolity tekst nie obejmuje:

- 1) art. 151 i 152 dekretu z dnia 6 maja 1953 r. — Prawo górnicze (Dz. U. z 1955 r. Nr 10, poz. 65), które stanowią: „Art. 151. Wykonanie dekretu porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Przewodniczącemu Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego oraz zainteresowanym ministrom.

Art. 152. 1. Dekret wchodzi w życie z upływem 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

2. Rada Ministrów może ustalić w drodze rozporządzenia wcześniejszy termin wejścia w życie niektórych przepisów dekretu na całym obszarze Państwa lub na niektórych jego terenach.”;

- 2) art. 2, 3 i 5 ustawy z dnia 16 listopada 1960 r. o zmianie prawa górniczego (Dz. U. Nr 52, poz. 302), które stanowią: „Art. 2. Przedsiębiorstwa górnicze sporządzą w terminie jednego roku od dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 87 ust. 3 prawa górniczego techniczne programy zakładów górniczych, istniejących w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 3. W sprawach wszczętych przed komisjami do spraw szkód górniczych, a nie zakończonych w pierwszej instancji przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, komisje do spraw szkód górniczych stosują prawo górnicze ze zmianami wynikającymi z niniejszej ustawy.

Art. 5. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”

Powołany wyżej art. 87 ust. 3 prawa górniczego oznaczony jest w jednolitym tekście jako art. 77 ust. 3.

Prezes Rady Ministrów: J. Cyrankiewicz

Załącznik do obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1961 r. (poz. 113).

DEKRET

z dnia 6 maja 1953 r.

Prawo górnicze.

Dział I

Przepisy ogólne.

Art. 1. 1. Przepisy prawa górniczego określają zasady i warunki wydobywania kopalin znajdujących się w złożach naturalnych, jak również wykonywania związanych z ruchem zakładu górniczego prac geologicznych.

2. Przy wykonywaniu prac geologicznych określonych w ust. 1 stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o prawie geologicznym.

3. Ilekroć prawo górnicze mówi o wydobywaniu kopalin, rozumie się przez to również prace geologiczne określone w ust. 1.

4. Rada Ministrów ustala w drodze rozporządzenia kopaliny, których wydobywanie na całym obszarze Państwa lub na niektórych jego terenach podlega prawu górniczemu.

Art. 2. Przepisy prawa górniczego mają odpowiednie zastosowanie do poszukiwania i wydobywania kopalin, znajdujących się w zwałach po robotach górniczych.

Art. 3. Wydobywanie kopalin sposobem odkrywkowym i bez użycia materiałów wybuchowych podlega przepisom prawa górniczego w zakresie, który ustali Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z właściwym ministrem w drodze rozporządzenia, biorąc pod uwagę rozmiary wydobywania i warunki bezpieczeństwa pracy.

Art. 4. Prawo wydobywania kopalin służy wyłącznie Państwu, jeżeli prawo górnicze nie stanowi inaczej.

Art. 5. 1. Kopaliny mogą być wydobywane także przez spółdzielnie i przez jednostki gospodarki nie uspołecznionej na podstawie zezwolenia, które może być udzielone jedynie w celu zaspokojenia społecznie uzasadnionych potrzeb gospodarczych.

2. Zezwoleń określonych w ust. 1 udziela spółdzielniom właściwy organ prezydium wojewódzkiej rady narodowej (rady narodowej miasta wyłączonego z województwa).

3. Prezes Rady Ministrów określa w drodze rozporządzenia warunki i tryb wydawania zezwoleń, o których mowa w ust. 2.

4. Wydawanie zezwoleń na wydobywanie kopalin przez jednostki gospodarki nie uspołecznionej następuje na zasadach i w trybie przepisów o zezwoleniach na wykonywanie przemysłu przez jednostki gospodarki nie uspołecznionej.

5. W przypadkach określonych w ust. 1 wydobywanie kopalin odbywa się na zasadach prawa górniczego oraz zgodnie z warunkami ustalonymi w zezwoleniu.

Art. 6. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia określić, które kopaliny na całym obszarze Państwa lub na poszczególnych jego terenach i na jakich zasadach posiadacz powierzchni gruntu może wydobywać na własne potrzeby sposobem odkrywkowym i bez użycia materiałów wybuchowych.

Art. 7. Kto wydobył kopalinę zgodnie z przepisami art. 5 i 6, uprawniony jest do rozporządzania nią w granicach prawa.

Art. 8. Przepisów prawa górniczego nie stosuje się do kopalin w złożach występujących na powierzchni, jeżeli kopaliny te są użytkowane dla celów rolniczych lub innych, a nie są wydobywane ze złoża.

Art. 9. Przedsiębiorstwem górniczym w rozumieniu prawa górniczego jest przedsiębiorstwo lub inna instytucja, która wydobywa kopaliny.

Art. 10. Przepisy prawa górniczego stosuje się odpowiednio w przypadku budowy nowego zakładu górniczego lub rozbudowy istniejącego zakładu górniczego.

Art. 11. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia poddać przepisom prawa górniczego w całości lub w części inne przedsiębiorstwa niż określone w art. 9 i 10 w odniesieniu do robót podziemnych prowadzonych z zastosowaniem techniki górniczej i w tym zakresie poddać te przedsiębiorstwa kontroli i nadzorowi urzędów górniczych.

Dział II

Obszar górniczy.

Art. 12. 1. Obszar górniczy określa przestrzeń, w granicach której przedsiębiorstwo górnicze uprawnione jest do wydobywania oznaczonej kopaliny ze złoża.

2. Obszar górniczy tworzy się dla każdej kopaliny osobno, chociażby złoża różnych kopalin występowały w bezpośrednim sąsiedztwie.

Art. 13. 1. Obszary górnicze tworzy się ze względu na zamierzoną w planach gospodarczych eksploatację określonego złoża kopaliny.

2. Podstawą utworzenia obszaru górniczego jest dokumentacja geologiczna złoża, sporządzona zgodnie z obowiązującymi przepisami.

3. Prezes Centralnego Urzędu Geologii określi zasady i sposób sporządzania dokumentacji geologicznej złoża, wymaganej dla utworzenia obszaru górniczego.

4. Dla kopalin bitumicznych w stanie gazowym i płynnym oraz dla solanek obszar górniczy może być utworzony, jeżeli można przewidywać, że udośćpełnienie złoża da wydobyć o znaczeniu gospodarczym.

Art. 14. 1. Rozpoczęcie budowy zakładu górniczego i wydobywania kopaliny może nastąpić dopiero po utworzeniu obszaru górniczego.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy kopalin bitumicznych w stanie gazowym i płynnym oraz solanek, jeżeli ze względów technicznych lub gospodarczych uzasadnione jest rozpoczęcie eksploatacji złoża przed utworzeniem obszaru górniczego.

Art. 15. 1. Obszar górniczy tworzy właściwy minister, który uzgadnia z Prezesem Wyższego Urzędu Górniczego wielkość i położenie obszaru.

2. Rejestr obszarów górniczych prowadzi Wyższy Urząd Górniczy.

3. Rada Ministrów ustali w drodze rozporządzenia zasady i sposób tworzenia, zmiany i znoszenia obszarów górniczych oraz prowadzenia ich rejestru.

Art. 16. Granicami obszaru górniczego są linie na powierzchni i przechodzące przez nie płaszczyzny pionowe, sięgające do głębokości złoża z uwzględnieniem jego ukształtowania.

Art. 17. 1. Okręgowy urząd górniczy może zarządzić wytyczenie granic obszaru górniczego na powierzchni na całym obwodzie obszaru bądź tylko na pewnej jego części.

2. Okręgowy urząd górniczy zarządzi wytyczenie granic obszaru górniczego na wniosek:

- 1) przedsiębiorstwa górniczego, uprawnionego do eksploatacji złoża w granicach tego obszaru górniczego,
- 2) przedsiębiorstwa górniczego uprawnionego do eksploatacji złoża w granicach sąsiedniego obszaru górniczego lub
- 3) właścicieli albo posiadaczy nieruchomości położonych w obrębie obszaru górniczego.

3. Wniosek określony w ust. 2 powinien być uzasadniony istotną potrzebą wytyczenia granic obszaru górniczego.

Art. 18. Koszty wytyczenia granic obszarów górniczych i umieszczenia znaków granicznych ponoszą przedsiębiorstwa górnicze uprawnione do eksploatacji złożeń w granicach tych obszarów.

Art. 19. 1. Wytyczenia granic obszaru górniczego i umieszczenia górniczych znaków granicznych dokonuje mierniczy górniczy.

2. Mierniczy górniczy, dokonujący wytyczenia granic obszaru górniczego, ma prawo wstępu na nieruchomość celem przeprowadzenia czynności związanych z wytyczeniem granic.

Art. 20. Przedsiębiorstwu górniczemu służy prawo do nieodpłatnego umieszczenia górniczych znaków granicznych na nieruchomościach w celu wytyczenia granic obszaru górniczego.

Art. 21. Za szkody wyrządzone przy wytyczeniu granic obszaru górniczego i umieszczeniu znaków granicznych odpowiadają przedsiębiorstwa górnicze eksploatujące te obszary na zasadach określonych w przepisach o odszkodowaniu i naprawianiu szkód powstałych przy wykonywaniu pomiarów geodezyjnych.

D z i a ł III

Prawa wynikające z eksploatacji złóż kopaliny.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 22. Przedsiębiorstwu górniczemu służy wyłączne prawo do wydobywania kopaliny ze złoża w granicach określonego obszaru górniczego.

Art. 23. 1. Przedsiębiorstwo górnicze może wykonywać pod powierzchnią wszelkiego rodzaju roboty, budowle i urządzenia, potrzebne do wydobywania kopaliny.

2. Wykonywanie robót, budowli i urządzeń wymienionych w ust. 1 pod powierzchnią terenów zajmowanych przez organy wojskowe lub bezpieczeństwa publicznego wymaga zezwolenia tych organów.

Art. 24. 1. Spod eksploatacji górniczej może być wyłączone złoże kopaliny w części obszaru górniczego, jeżeli tego wymaga zachowanie rzeczy, posiadającej szczególną wartość dla badań naukowych lub wartość zabytkową.

2. O wyłączeniu (ust. 1) postanawia na wniosek ministra zainteresowanego minister, któremu podlega przedsiębiorstwo górnicze eksploatujące złoże.

Art. 25. 1. Jeżeli przepis szczególny wymaga zezwolenia na wzniesienie, przebudowę lub zniesienie budynku lub urządzenia, właściwym do udzielenia zezwolenia w stosunku do budynków i urządzeń zakładu górniczego jest okręgowy urząd górniczy.

2. W zakresie stosowania do zakładów górniczych przepisów prawa budowlanego, prawa wodnego, przepisów kolaryjnych, przepisów o gospodarce wodnej, energetycznej i gazowniczej oraz o dozorcze technicznym urzędy górnicze wydają decyzje po uzgodnieniu z organami administracji państwowej określonymi w tych przepisach według zasad i w trybie, jakie określi Prezes Rady Ministrów.

3. Rada Ministrów określi przypadki, w których okręgowe urzędy górnicze wydają zezwolenia, stosownie do ust. 1, za zgodą innych organów.

Art. 26. 1. Przedsiębiorstwo górnicze ma prawo bezpłatnego korzystania z wody kopalnianej na potrzeby zakładu górniczego i swoich pracowników, a także w celu zaopatrywania w wodę poszkodowanych wskutek zaniku wody, spowodowanego robotami górniczymi.

2. Korzystanie z wody kopalnianej przez przedsiębiorstwo górnicze dla celów nie wymienionych w ust. 1, jak też korzystanie z tej wody przez inne osoby podlega przepisom prawa wodnego.

3. Właściciel i posiadacz nieruchomości nie mogą sprzeciwiać się odprowadzaniu wody kopalnianej przez ich nieruchomości, o ile odprowadzanie jest niezbędne ze względów technicznych i wykonywane jest zgodnie z wymaganiami techniki.

Art. 27. Kto ma prawo wydobywania określonej kopaliny, może wydobywać równocześnie inną kopalinę, jeżeli według orzeczenia okręgowego urzędu górniczego, wydanego w porozumieniu z właściwymi organami państwowej administracji geologicznej, oddzielne wydobywanie kopaliny jest niemożliwe lub gospodarczo nie uzasadnione. W przypadkach gospodarczo uzasadnionych okręgowy urząd górniczy może orzec o obowiązku przedsiębiorstwa górniczego wydobywania innej kopaliny.

Art. 28. 1. Kto wydobywając kopalinę wydobył ubocznie inną kopalinę, obowiązany jest zgłosić o tym okręgowemu urzędowi górniczemu, który zawiadomi uprawnionego do jej wydobywania. Uprawniony może rozporządzić tą kopaliną w ciągu 2 tygodni od daty otrzymania zawiadomienia, pod warunkiem zwrotu kosztów jej wydobywania.

2. Jeżeli zawiadomienie uprawnionego o wydobywaniu ubocznie innej kopaliny jest niemożliwe albo jeżeli uprawniony nie rozporządził tą kopaliną w terminie wskazanym w ust. 1, ten, kto wydobył ubocznie kopalinę, powinien rozporządzić nią zgodnie z decyzją okręgowego urzędu górniczego.

Rozdział II.

Stosunek przedsiębiorstwa górniczego do właściciela (posiadacza) nieruchomości.

Art. 29. 1. Jeżeli przepis szczególny wymaga zezwolenia na istotną zmianę gospodarczego charakteru nieruchomości położonej w obrębie obszaru górniczego bądź na wzniesienie lub przebudowę na tej nieruchomości trwałych budowli

1 urzędzeń nie wchodzących w skład zakładu górniczego, udzielenie tego zezwolenia może nastąpić tylko po uzgodnieniu z okręgowym urzędem górniczym. Zezwolenie może być uzależnione od spełnienia warunków technicznych określonych przez okręgowy urząd górniczy.

2. Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami ustali w drodze zarządzenia tryb postępowania przy uzgadnianiu, o którym mowa, w ust. 1.

Art. 30. 1. Nieruchomość niezbędna do wykonania planowych zadań przedsiębiorstwa górniczego w zakresie pomiarów górniczych, zapewnienia bezpieczeństwa lub ciągłości ruchu zakładu górniczego oraz wydobywania kopaliny sposobem otworów wiertniczych, a także sposobem odkrywkowym, jeżeli możliwe jest i gospodarczo uzasadnione późniejsze przywrócenie terenu odkrywki do stanu gospodarczej użyteczności, może być zajęta przez przedsiębiorstwo górnicze na czas oznaczony (czasowe zajęcie nieruchomości).

2. Czasowe zajęcie nieruchomości określone w ust. 1 następuje na zasadzie zezwolenia udzielonego przez okręgowy urząd górniczy właściwy ze względu na miejsce położenia nieruchomości. Zezwolenia na czasowe zajęcie nieruchomości obejmującej budynki mieszkalne udziela okręgowy urząd górniczy w porozumieniu z właściwym organem prezydium wojewódzkiej rady narodowej (rady narodowej miasta wyłączonego z województwa). Zezwolenia na czasowe zajęcie nieruchomości państwowego gospodarstwa leśnego udziela okręgowy urząd górniczy w porozumieniu z właściwym organem państwowego gospodarstwa leśnego.

3. W przypadkach określonych w ust. 1 przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest zaproponować właścicielowi (posiadaczowi) nieruchomości zawarcie umowy co do umożliwienia przedsiębiorstwu wykonania na nieruchomości zadań określonych w ust. 1. W przypadku niezawarcia umowy w ciągu miesiąca przedsiębiorstwo może zgłosić wniosek do okręgowego urzędu górniczego o udzielenie zezwolenia na czasowe zajęcie nieruchomości.

4. W zezwoleniu określa się nieruchomość podlegającą zajęciu, cel zajęcia nieruchomości oraz datę i czas trwania zajęcia.

5. Czasowe zajęcie nieruchomości na podstawie zezwolenia okręgowego urzędu górniczego nie może trwać dłużej niż trzy lata, o ile prawo górnicze nie stanowi inaczej.

Art. 31. Okręgowy urząd górniczy może przedłużyć czasowe zajęcie nieruchomości na podstawie zezwolenia, nie więcej jednak niż o dwa lata, jeżeli cel, dla którego zajęto nieruchomość, nie mógł być osiągnięty w czasie określonym w zezwoleniu z przyczyn szczególnych, a nieprzedłużenie czasowego zajęcia mogłoby spowodować znaczną szkodę.

Art. 32. W razie zagrożenia bezpieczeństwa zakładu górniczego lub jego ruchu albo bezpieczeństwa urzędzeń użyteczności publicznej, życia lub zdrowia ludzkiego w związku z ruchem zakładu górniczego okręgowy urząd górniczy może zezwolić na niezwłoczne zajęcie przez przedsiębiorstwo górnicze nieruchomości potrzebnych do usunięcia zagrożenia i jego skutków (tymczasowe zajęcie nieruchomości). Przepis art. 30 ust. 2 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 33. Przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest w ciągu miesiąca od dnia tymczasowego zajęcia nieruchomości wydać ją uprawnionemu.

Art. 34. Okręgowy urząd górniczy może przedłużyć tymczasowe zajęcie nieruchomości, jeżeli przedsiębiorstwo górnicze przed upływem okresu trwania zajęcia wystąpiło z wnioskiem o zezwolenie na czasowe zajęcie nieruchomości na podstawie art. 30.

Art. 35. Odmowa zezwolenia na czasowe zajęcie nieruchomości powoduje wygaśnięcie zezwolenia wydanego na podstawie art. 32 i 34 oraz obowiązek przedsiębiorstwa górniczego niezwłocznie wydania tymczasowo zajętej nieruchomości uprawnionemu.

Art. 36. W przypadkach, o których mowa w art. 30 i 32, zezwolenie na czasowe lub tymczasowe zajęcie nieruchomości zajmowanych przez organy wojskowe lub bezpieczeństwa publicznego wydaje okręgowy urząd górniczy po uprzednim uzyskaniu zgody tych organów.

Art. 37. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania decyzji okręgowego urzędu górniczego, wydanej na podstawie art. 30, 31, 32 lub 34.

Art. 38. 1. Przedsiębiorstwo górnicze uprawnione jest w granicach umowy lub udzielonego zezwolenia do wykonywania na zajętej czasowo lub tymczasowo nieruchomości wszelkich czynności uzasadnionych ze względu na cel, dla którego nieruchomość zajęto.

2. Przedsiębiorstwo górnicze nie może wznosić na zajętej nieruchomości trwałych budowli i urzędzeń.

Art. 39. 1. Przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest przez cały okres czasowego lub tymczasowego zajęcia nieruchomości wypłacać właścicielowi (posiadaczowi) nieruchomości corocznie wynagrodzenie za pozbawienie go użytkownika nieruchomości w wysokości przeciętnego rocznego czystego dochodu, jaki nieruchomość przynosiła w ciągu ostatnich pięciu lat przed jej zajęciem, a ponadto po upływie okresu zajęcia przywrócić zajęta nieruchomość (art. 30) do stanu gospodarczej użyteczności lub zapłacić odszkodowanie za szkody w niej wyrządzone.

2. Do zawarcia umowy, o której mowa w art. 30 ust. 3, stosuje się odpowiednio przepisy ust. 1 oraz art. 30 ust. 4, przy tym wysokość wynagrodzenia należy ustalić w umowie, która nie może zastrzegać dla właściciela (posiadacza) nieruchomości wyższego wynagrodzenia, aniżeli należne na podstawie ust. 1.

Art. 40. 1. Przedsiębiorstwo górnicze ma prawo korzystania z wód powierzchniowych potrzebnych dla ruchu zakładu górniczego.

2. W przypadku współubiegania się kilku przedsiębiorstw górniczych o prawo korzystania z wody powierzchniowej okręgowy urząd górniczy określa przedsiębiorstwo uprawnione do korzystania z wody powierzchniowej lub sposób współkorzystania z niej przez ubiegające się przedsiębiorstwa.

Rozdział III.

Szkody powstałe wskutek robót górniczych.

Art. 41. 1. Szkodą górniczą jest szkoda powstała wskutek robót górniczych w nieruchomości, budynku lub innej części składowej nieruchomości, a także w urządzeniach służących do doprowadzania lub odprowadzania wody, gazu, prądu elektrycznego oraz w liniach kolejowych i w innych podobnych urządzeniach połączonych z nieruchomością, bez względu na to, czy szkodę można było przewidzieć oraz czy ktokolwiek ponosi winę uszkodzenia.

2. Szkoda w urządzeniach podziemnych zakładu górniczego powstała wskutek robót górniczych własnych nie jest szkodą górniczą.

Art. 42. Powstanie szkody górniczej powoduje obowiązek jej naprawienia w granicach przewidzianych przez prawo górnicze.

Art. 43. Naprawienie szkody górniczej polega na przywróceniu uszkodzonej wskutek robót górniczych nieruchomości, budynku lub innej części składowej nieruchomości, a także urządzeń służących do doprowadzania lub odprowadzania wody, gazu, prądu elektrycznego oraz linii kolejowych i innych podobnych urządzeń połączonych z nieruchomością, do stanu poprzedniej użyteczności z uwzględnieniem potrzeb gospodarki planowej, chyba że prawo górnicze przewiduje zapłatę odszkodowania.

Art. 44. 1. Jeżeli przywrócenie do stanu poprzedniej użyteczności uszkodzonego wskutek robót górniczych budynku lub innej części składowej nieruchomości, należącej do organu administracji państwowej, instytucji państwowej lub przedsiębiorstwa państwowego, jest technicznie nieuzasadnione, naprawienie szkody polega na uzyskaniu przez poszkodowanego w drodze budownictwa zastępczego przedmiotu tego samego rodzaju i tej samej użyteczności.

2. Jeżeli wykonanie budowy zastępczej jest gospodarczo niecelowe, poszkodowany otrzymuje odszkodowanie pieniężne, stanowiące równowartość kosztów rozbiórki i usunięcia uszkodzonego budynku lub innej części składowej nieruchomości, po potrąceniu równowartości materiałów, uzyskanych z rozbiórki.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do urządzeń, o których mowa w art. 41 ust. 1.

Art. 45. 1. Jeżeli przywrócenie do stanu poprzedniej użyteczności uszkodzonej wskutek robót górniczych nieruchomości, budynku lub innej części składowej nieruchomości, która nie należy do organu administracji państwowej, instytucji państwowej lub przedsiębiorstwa państwowego, jest technicznie lub gospodarczo nieuzasadnione, naprawienie szkody górniczej polega na zapłacie odszkodowania pieniężnego, o ile prawo górnicze nie stanowi inaczej.

2. Odszkodowanie za dom jednorodzinny, za dom mieszkalny stanowiący własność spółdzielni mieszkaniowej, dom obejmujący nie więcej niż cztery lokale mieszkalne, z których każdy stanowi odrębną nieruchomość, a żaden nie zawiera więcej niż 5 izb, albo za budynek przeznaczony do wykonywania w nim przemysłu, rzemiosła lub handlu, powinno stanowić równowartość kosztów odtworzenia uszkodzonego budynku, zmniejszoną stosunkowo do stopnia jego zużycia lub zniszczenia przed powstaniem szkody górniczej.

3. Odszkodowanie za inny budynek mieszkalny niż określony w ust. 2 powinno stanowić równowartość przeciętnych kosztów wybudowania trwałego pięcioizbowego domu jednorodzinnego w miejscu powstania szkody górniczej. Odszkodowanie to nie może jednak przekraczać technicznej wartości budynku według jego stanu przed powstaniem szkody górniczej.

4. Odszkodowanie za budynki mieszkalne położone w miastach oraz osiedlach może być podwyższone najwyżej o jedną piątą ze względu na szczególnie dogodne miejsce położenia budynku.

5. Do ustalenia odszkodowania za uszkodzone urządzenia, budynki gospodarcze, usługowe i inne niż wymienione w ust. 2, 3 i 4 stosuje się odpowiednio przepisy ust. 2.

6. Odszkodowanie za nie dające się usunąć uszkodzenie działki przeznaczonej pod budowę domu określonego w ust. 2 ustala się na zasadach ustalonych w przepisach o wywłaszczeniu nieruchomości.

7. Odszkodowanie za nie dające się usunąć uszkodzenie gruntu rolnego lub leśnego ustala się na podstawie równowartości zmniejszenia się rocznego przychodu z gruntu na skutek szkody górniczej w stosunku do przeciętnego rocznego przychodu z tego gruntu z ostatnich trzech lat przed

powstaniem szkody. Rada Ministrów ustala w drodze rozporządzenia sposób obliczenia odszkodowania.

8. W przypadkach określonych w ust. 6 i 7 naprawienie szkody górniczej może nastąpić przez dostarczenie poszkodowanemu przez przedsiębiorstwo górnicze gruntu lub działki tego samego rodzaju z odpowiednim wyrównaniem różnicy wartości w pieniądzu.

9. Naprawienie szkód górniczych w budynkach gospodarstwa rolnego, hodowlanego lub ogrodniczego może na żądanie poszkodowanego nastąpić przez przeniesienie uszkodzonych budynków na inną działkę z zastosowaniem w razie potrzeby zabezpieczeń określonych w art. 64.

10. Rada Ministrów ustala w drodze rozporządzenia sposób wypłaty odszkodowań pieniężnych za szkody górnicze.

Art. 46. 1. Odszkodowanie pieniężne za szkodę górniczą wolne jest od podatków i wszelkich obciążeń publicznych.

2. Osobom, którym zostało przyznane odszkodowanie na podstawie art. 45, przysługuje pierwszeństwo przed wszystkimi innymi uprawnionymi do nabycia domu mieszkalnego lub działki budowlanej sprzedawanych przez Państwo oraz pierwszeństwo do uzyskania przydziału materiałów budowlanych w przypadku rozpoczęcia budowy domu jednorodzinnego lub budynku gospodarczego w gospodarstwie rolnym.

Art. 47. 1. Naprawienie szkody górniczej w zasiewach i uprawach polega na zapłacie odszkodowania pieniężnego.

2. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady ustalania i tryb wypłaty odszkodowania za zasiewy i uprawy uszkodzone wskutek robót górniczych.

Art. 48. Jeżeli wskutek robót górniczych nastąpi trwały zanik wody albo utrata jej przydatności do użytku ludności lub dla potrzeb inwentarza, naprawienie szkody górniczej polega na budowie studni lub innych urządzeń zapewniających trwale zaopatrzenie ludności w odpowiednią ilość wody do użytku domowego i dla potrzeb inwentarza, co najmniej według stanu z okresu bezpośrednio przed powstaniem szkody.

Art. 49. W przypadku wystąpienia szkody górniczej w nieruchomościach, budynkach lub innych częściach składowych nieruchomości, uznanych za dobra kulturalne i podlegających ochronie na podstawie przepisów szczególnych, o zakresie i sposobie naprawy szkody, orzeka komisja do spraw szkód górniczych po zasięgnięciu opinii właściwego organu ochrony.

Art. 50. Obowiązek naprawienia szkody górniczej przez przedsiębiorstwo górnicze nie istnieje w przypadku, gdy szkoda wynikła w nieruchomości, której gospodarczy charakter zmieniono w sposób istotny bez zezwolenia wymaganego prawem, albo gdy szkoda wynikła w trwałych budowach i urządzeniach wzniesionych lub przebudowanych bez zezwolenia wymaganego prawem lub niezgodnie z warunkami określonymi w zezwoleniu (art. 29).

Art. 51. 1. Organy administracji państwowej, instytucje państwowe i przedsiębiorstwa państwowe obowiązane są same bezpośrednio naprawiać szkody górnicze powstałe w nieruchomościach, budynkach lub innych częściach składowych nieruchomości, a także w urządzeniach służących do doprowadzania lub odprowadzania wody, gazu, prądu elektrycznego oraz w liniach kolejowych i w innych podobnych urządzeniach połączonych z nieruchomością.

2. Koszty naprawienia szkody górniczej ponosi przedsiębiorstwo górnicze.

Art. 52. 1. Jeżeli szkoda górnicza powstała w nieruchomości, budynku lub innej części składowej nieruchomości, która nie należy do organu administracji państwowej, insty-

tucji państwowej lub przedsiębiorstwa państwowego, do naprawienia szkody (art. 43) obowiązane jest przedsiębiorstwo górnicze, eksploatujące złożę kopaliny w dniu ujawnienia się szkody. Jeżeli szkodę spowodowały roboty górnicze prowadzone przez kilka przedsiębiorstw górniczych, ustalenie przedsiębiorstwa obowiązane do naprawienia szkody następuje w drodze orzeczenia komisji do spraw szkód górniczych, o ile strony nie zawarły co do tego ugody. Właściwe prezydium rad narodowych obowiązane są do czuwania nad prawidłową naprawą szkód górniczych i do zapewnienia warunków wykonania planów napraw.

2. Jeżeli łącznie z naprawieniem szkód górniczych powinny być wykonane w uszkodzonym budynku lub urządzeniu inne roboty z powodu konieczności przeprowadzenia przebudowy, remontu itp., komisja do spraw szkód górniczych może zwolnić przedsiębiorstwo górnicze odpowiedzialne za szkodę górniczą od obowiązku wykonania naprawy tej szkody, ustalając kwotę, którą przedsiębiorstwo górnicze wypłaci na koszty wykonania naprawy szkody górniczej.

3. Przedsiębiorstwo górnicze może na wniosek poszkodowanego upoważnić go do wykonania naprawy szkody górniczej przez przywrócenie do stanu poprzedniej użyteczności, na rachunek przedsiębiorstwa do wysokości ustalonych kosztów naprawy.

Art. 53. Koszty naprawienia szkody górniczej ponosi przedsiębiorstwo górnicze eksploatujące w dniu ujawnienia szkody złożę w granicach obszaru górniczego, w obrębie którego prowadzone były roboty górnicze powodujące szkodę.

Art. 54. Jeżeli szkodę spowodowały roboty górnicze prowadzone przez kilka przedsiębiorstw górniczych, ponoszą one koszty naprawienia tych szkód solidarnie, rozliczając pomiędzy sobą koszty w równych częściach, o ile nie jest możliwe ustalenie ich stosunkowego udziału w spowodowaniu szkody.

Art. 55. Roszczenia z tytułu szkody górniczej nie mogą być dochodzone po upływie jednego roku od dnia ujawnienia się szkody.

Art. 56. 1. W sprawach o szkody górnicze orzekają wyłącznie komisje do spraw szkód górniczych: w pierwszej instancji — komisje do spraw szkód górniczych przy prezdydiach wojewódzkich rad narodowych, w drugiej instancji — odwoławcza komisja do spraw szkód górniczych przy Urzędzie Rady Ministrów.

2. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia skład i sposób powoływania komisji do spraw szkód górniczych, ich organizację, kwalifikacje oraz zasady wynagradzania przewodniczących komisji, ich zastępców oraz personelu orzeczniczego, a także przepisy o postępowaniu przed komisjami.

Art. 57. 1. Komisja do spraw szkód górniczych wszczyną postępowanie na wniosek osoby zainteresowanej, przedsiębiorstwa górniczego, właściwego organu prezydium powiatowej (miejskiej) rady narodowej lub urzędu górniczego, a także z urzędu.

2. Postępowanie przed komisjami do spraw szkód górniczych toczy się według przepisów o postępowaniu administracyjnym, o ile prawo górnicze lub przepisy na nim oparte nie stanowią inaczej.

Art. 58. 1. Orzeczenie komisji do spraw szkód górniczych ustala:

- 1) rodzaj i rozmiar szkody górniczej oraz osobę poszkodowanego,
- 2) sposób i zakres naprawienia szkody górniczej,
- 3) osobę obowiązującą do naprawienia szkody górniczej,
- 4) koszty naprawienia szkody górniczej i przedsiębiorstwo górnicze obowiązane do zapłaty tych kosztów,
- 5) termin wykonania orzeczenia.

2. W uzasadnionych przypadkach komisja może na wniosek strony zmienić termin wykonania orzeczenia.

Art. 59. Komisja do spraw szkód górniczych może określić w orzeczeniu przybliżone koszty naprawienia szkody górniczej. W tym przypadku ostateczny koszt naprawienia szkody górniczej ustala komisja po wykonaniu orzeczenia.

Art. 60. Komisja do spraw szkód górniczych może w każdym czasie rozszerzyć ustalony w orzeczeniu zakres robót mających na celu naprawienie szkody górniczej oraz powiększyć koszty tego naprawienia, jeżeli wynika uzasadniona potrzeba wykonania dodatkowych robót.

Art. 61. 1. Jeżeli prawo górnicze nie stanowi inaczej, strony mogą zawrzeć ugodę co do sposobu i terminu naprawienia szkody górniczej. Ugoda nie może zawierać postanowień sprzecznych z prawem i powinna być zawarta w formie pisemnej.

2. Ugoda powinna zawierać ustalenia, o których mowa w art. 58.

3. Ugoda wymaga dla swej ważności zarejestrowania w komisji do spraw szkód górniczych na wniosek jednej ze stron, zgłoszony w ciągu 2 tygodni od dnia zawarcia ugody. Komisja, odmówi zarejestrowania, jeżeli treść ugody lub forma jej zawarcia sprzeciwiają się prawu.

4. Ugoda, zawarta zgodnie z ust. 1—3, stanowi tytuł egzekucyjny.

5. Do ugód stosuje się odpowiednio przepisy art. 58 ust. 2 i art. 60.

6. W sprawach o naprawienie szkody górniczej według przepisu art. 45 oraz w sprawach, o których mowa w art. 49, zawarcie ugody nie jest dopuszczalne.

Art. 62. 1. Komisja do spraw szkód górniczych może wydać zarządzenie tymczasowe celem zabezpieczenia nieruchomości, budynku lub innej części składowej nieruchomości przed rozszerzaniem się szkody górniczej. W zarządzeniu tymczasowym komisja określi termin jego wykonania oraz ustali, kto jest obowiązany do wykonania robót zabezpieczających.

2. Koszty wykonania zarządzenia wydanego na podstawie ust. 1 ponosi tymczasowo przedsiębiorstwo górnicze do czasu wydania orzeczenia w sprawie.

3. Komisja do spraw szkód górniczych może zarządzeniu wydanemu na podstawie ust. 1 nadać moc natychmiastowej wykonalności.

Art. 63. 1. W przypadku zaniku wody wskutek robót górniczych komisja do spraw szkód górniczych wyda zarządzenie tymczasowe o obowiązku przedsiębiorstwa górniczego dostarczenia bezpłatnie poszkodowanemu niezbędnej dla nich ilości wody do użytku domowego i dla potrzeb inwentarza. W razie niemożności wykonania tego obowiązku przez przedsiębiorstwo górnicze do dostarczenia wody obowiązany jest odpowiedni organ prezydium właściwej powiatowej (miejskiej) rady narodowej na koszt przedsiębiorstwa górniczego.

2. Do zarządzenia tymczasowego wydanego na podstawie ust. 1 stosuje się odpowiednio przepis art. 62 ust. 3.

Art. 64. 1. W razie zagrożenia wskutek robót górniczych bezpieczeństwa i całości budynków lub innych części składowych nieruchomości komisja do spraw szkód górniczych może w drodze orzeczenia nakazać wykonanie kotwienia zapobiegawczego lub innych robót zapobiegawczych. Orzeczenie to określi zakres wykonania kotwienia zapobiegawczego lub innych robót zapobiegawczych oraz osobę obowiązującą do wykonania tych robót. Przepis art. 62 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

2. Koszty kotwienia zapobiegawczego lub innych robót zapobiegawczych ponosi przedsiębiorstwo górnicze, którego roboty górnicze zagrażają bezpieczeństwu i całości budynków lub innych części składowych nieruchomości.

3. Do wykonania kotwienia lub innych robót zapobiegawczych stosuje się odpowiednio przepisy o naprawianiu szkód górniczych.

Art. 65. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady i tryb egzekucji orzeczeń i tymczasowych zarządzeń komisji do spraw szkód górniczych.

Art. 66. 1. Przedsiębiorstwo górnicze wypłaca kwoty na pokrycie kosztów naprawienia szkody górniczej ustalone w prawomocnym orzeczeniu komisji do spraw szkód górniczych lub w ugodzie zarejestrowanej zgodnie z art. 61 temu, kto został zobowiązany do naprawienia szkody albo komu należy jest odszkodowanie pieniężne.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w przypadku wydania zarządzenia tymczasowego na podstawie art. 62 lub orzeczenia na podstawie art. 64.

Art. 67. Przedsiębiorstwo górnicze, w którego nieruchomości powstała szkoda górnicza wskutek jego własnych robót górniczych, obowiązane jest samo do naprawienia szkody bez orzekania, o tym obowiązku przez komisję do spraw szkód górniczych.

Art. 68. Przewodniczący Komisji Planowania przy Radzie Ministrów w porozumieniu z Ministrem Finansów ustala sposób i tryb planowania w zakresie naprawiania szkód górniczych.

Art. 69. 1. Minister Finansów w porozumieniu z Przewodniczącym Komisji Planowania przy Radzie Ministrów i z zainteresowanymi ministrami ustala sposób tworzenia przez przedsiębiorstwa górnicze funduszy na pokrycie wszelkich kosztów naprawiania szkód górniczych, kosztów robót zabezpieczających, kotwienia zapobiegawczego i innych robót zapobiegawczych (fundusz szkód górniczych) oraz warunki i sposób dokonywania wypłaty sum z funduszu szkód górniczych.

2. Minister Finansów ustala w porozumieniu z Przewodniczącym Komisji Planowania przy Radzie Ministrów sposób pokrywania kosztów naprawiania szkód górniczych przez przedsiębiorstwa górnicze, które nie tworzą funduszu szkód górniczych.

Art. 70. 1. Przepisów niniejszego rozdziału nie stosuje się do szkód górniczych o szczególnie dużym zasięgu lub rozmiarze, zwłaszcza w postaci istotnego przeobrażenia terenu lub zaniku wody na znacznym terenie.

2. Ustalenie, że szkoda górnicza wystąpiła w szczególnie dużym zasięgu lub rozmiarze (ust. 1), następuje w drodze uchwały Rady Ministrów, która równocześnie postanowi o sposobie naprawienia szkody i pokrycia kosztów.

3. W przypadkach określonych w ust. 1 i 2 komisja do spraw szkód górniczych może wydać tymczasowe zarządzenie o obowiązku dostarczania wody stosownie do art. 63.

Dział IV

Wydobywanie kopaliny.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 71. Kopaliny mogą być wydobywane jedynie z zachowaniem przepisów prawa górniczego i zgodnie z narodowymi planami gospodarczymi.

Art. 72. 1. Eksploatacja złoża kopaliny powinna być prowadzona w sposób gospodarczo uzasadniony, który zapewnia racjonalne wydobycie kopaliny i ogranicza możliwość powodowania szkód górniczych.

2. Przy eksploatacji złoża kopaliny należy mieć na względzie eksploatację sąsiednich złóż kopaliny.

Art. 73. Porzucenie złoża kopaliny w takich warunkach, że późniejsze jej wydobywanie staje się technicznie niemożliwe lub gospodarczo niecelowe, jest niedozwolone, z wyjątkiem przypadków, gdy wymaga tego inny ważniejszy interes społeczny, a przede wszystkim bezpieczeństwo życia i zdrowia ludzkiego.

Art. 74. 1. Przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest przedsięwziąć środki niezbędne dla ochrony i wykorzystania zasobów złoża, jak również dla ochrony powierzchni oraz wód powierzchniowych i podziemnych, stosownie do obowiązujących przepisów oraz zasad techniki górniczej.

2. Przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest w miarę postępu eksploatacji złoża likwidować stopniowo wyrobiska odkrywkowe i przygotować je do zagospodarowania stosownie do przepisów szczególnych.

Art. 75. Na terenach podlegających ochronie na mocy przepisów szczególnych mogą być prowadzone roboty górnicze tylko w zakresie dopuszczalnym według tych przepisów.

Art. 76. Na wniosek zainteresowanego ministra minister właściwy ze względu na przedsiębiorstwo górnicze może zakazać z uwagi na interes społeczny prowadzenia robót górniczych na określonych terenach.

Rozdział II.

Planowanie górnicze.

Art. 77. 1. Przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest sporządzić dla każdego zakładu górniczego, w granicach całego obszaru górniczego, techniczny program zakładu górniczego, w którym określa się zasoby złoża, które mogą być wyeksploatowane w sposób gospodarczo uzasadniony, niezbędne środki gwarantujące bezpieczeństwo i higienę pracy w zakładzie górniczym, a także niezbędne środki w zakresie ochrony złoża, ochrony nieruchomości i ich części składowych, ochrony urządzeń podziemnych zakładów górniczych przed uszkodzeniami oraz w zakresie zapewnienia ciągłości ruchu urządzeń użyteczności publicznej i zaopatrzenia ludności w wodę.

2. Jednostka nadzorująca przedsiębiorstwo górnicze zatwierdza techniczny program zakładu górniczego po zasięgnięciu opinii okręgowego urzędu górniczego i Centralnego Urzędu Geologii.

3. Właściwy minister ustala zasady i sposób sporządzania i zmian technicznego programu zakładu górniczego, w porozumieniu z Prezesem Wyższego Urzędu Górniczego co do zagadnień bezpieczeństwa.

Art. 78. 1. Przedsiębiorstwo górnicze sporządza w nawiązaniu do technicznego programu zakładu górniczego (art. 77) dla każdego zakładu górniczego plan ruchu, który powinien w szczególności zapewniać:

- 1) prawidłowość wykonania przez zakład górniczy zadań produkcyjnych,
- 2) bezpieczeństwo i higienę pracy załogi zakładu górniczego,
- 3) prawidłową gospodarkę złożem,
- 4) ochronę budowli, urządzeń i wyrobisk zakładu górniczego i sąsiednich zakładów górniczych,

- 5) ochronę sąsiednich złóż kopalin,
- 6) ochronę wód powierzchniowych i podziemnych,
- 7) ochronę powierzchni w związku z robotami górniczymi w zakresie uzasadnionym interesem społecznym oraz likwidację i zagospodarowanie wyrobisk odkrywkowych w miarę postępu eksploatacji.

2. Przedsiębiorstwo górnicze przedkłada plan ruchu do zatwierdzenia okręgowemu urzędowi górnictwu.

3. Okręgowy urząd górniczy może nakazać zmianę planu ruchu ze względu na obowiązujące przepisy oraz zasady prawidłowej techniki górniczej.

4. W przypadku braku decyzji okręgowego urzędu górniczego w sprawie zatwierdzenia planu ruchu przed datą rozpoczęcia jego wykonywania przedsiębiorstwo górnicze może przystąpić do wykonywania tego planu.

5. Prezes Wyższego Urzędu Górniczego ustala w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami zasady sporządzenia planu ruchu oraz tryb jego zatwierdzenia.

Art. 79. 1. Ruch zakładu górniczego odbywa się według zatwierdzonego planu ruchu.

2. Zmiana lub uzupełnienie planu określonego w ust. 1 może nastąpić tylko w przypadkach zmiany naturalnych lub technicznych warunków wydobywania kopaliny i z zastrzeżeniem uprzedniego zatwierdzenia tych zmian i uzupełnień przez okręgowy urząd górniczy.

Art. 80. W wyjątkowych przypadkach, gdy wskutek nieprzewidzianych okoliczności wyniknie potrzeba natychmiastowego odstąpienia od zatwierdzonego planu ruchu ze względu na bezpieczeństwo życia i zdrowia ludzkiego lub ochronę zakładu górniczego, przedsiębiorstwo górnicze może odstąpić od tego planu. Kierownictwo zakładu górniczego obowiązane jest zawiadomić o tym w ciągu trzech dni okręgowy urząd górniczy celem uzyskania jego zgody. W przypadku braku zgody okręgowego urzędu górniczego dalszy ruch zakładu może być prowadzony tylko według zatwierdzonego planu.

Rozdział III.

Ruch zakładu górniczego.

Art. 81. 1. Ruch zakładu górniczego powinien być prowadzony według zasad techniki górniczej oraz w taki sposób, aby życie i zdrowie ludzkie ani interes społeczny nie były narażone na niebezpieczeństwo.

2. Przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest usunąć niezwłocznie spowodowane ruchem zakładu górniczego niebezpieczeństwo dla życia ludzkiego oraz dla interesu społecznego i przedsięwziąć wszelkie środki zabezpieczające na przyszłość.

Art. 82. Prezes Rady Ministrów wydaje w drodze rozporządzenia przepisy w sprawach:

- 1) bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach górniczych,
- 2) bezpieczeństwa pożarowego w zakładach górniczych,
- 3) zapobiegania wszelkim szkodom, jakie ruch zakładu górniczego mógłby wyrządzić interesowi społecznemu, oraz ochrony powierzchni przed uszkodzeniem wskutek robót górniczych, szczególnie ze względu na bezpieczeństwo i ciągłość ruchu urządzeń użyteczności publicznej oraz zachowanie przedmiotów podlegających ochronie na mocy szczególnych przepisów,
- 4) filarów ochronnych,
- 5) nabywania, przechowywania i używania środków strzałowych w zakładach górniczych.

Art. 83. 1. Właściwi ministrowie wydają w porozumieniu z Prezesem Wyższego Urzędu Górniczego szczególne przepisy w sprawach prowadzenia ruchu i gospodarki złożem w podległych im zakładach górniczych.

2. Tryb wydawania przepisów technicznych o eksploatacji kolei zakładów górniczych normują przepisy o kolejach.

Art. 84. Przepisy wydane na podstawie art. 82 mogą określać szczególne wymagania techniki budowlanej ze względu na wpływ robót górniczych na powierzchnię.

Art. 85. Przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest zawiadomić okręgowy urząd górniczy co najmniej na 14 dni naprzód o zamierzonym rozpoczęciu albo wstrzymaniu w całości lub w części ruchu zakładu górniczego. W przypadku konieczności natychmiastowego wstrzymania ruchu zawiadomienie powinno być dokonane w ciągu 3 dni po wstrzymaniu ruchu.

Art. 86. 1. Kierownik ruchu zakładu górniczego obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić okręgowy urząd górniczy o każdym zaszłym w zakładzie górniczym wypadku lub o niebezpieczeństwie, zagrażającym interesowi społecznemu, w szczególności życiu lub zdrowiu ludzkiemu albo urządzeniom użyteczności publicznej.

2. O zdarzeniach określonych w ust. 1 kierownik ruchu zakładu górniczego obowiązany jest ponadto zawiadomić niezwłocznie inne właściwe organy państwowe.

D z i a ł V

Kierownictwo i dozór ruchu zakładu górniczego.

Art. 87. Ruch zakładu górniczego może być prowadzony tylko pod kierownictwem i dozorem osób, które uzyskały zatwierdzenie okręgowego urzędu górniczego.

Art. 88. 1. Przedsiębiorstwo górnicze jest obowiązane wyznaczyć dla każdego zakładu górniczego kierownika ruchu tego zakładu oraz w dostatecznej liczbie osoby sprawujące kierownictwo działów ruchu i dozór ruchu.

2. Prezes Wyższego Urzędu Górniczego ustala sposób zgłaszania przez przedsiębiorstwa górnicze osób określonych w ust. 1 do okręgowego urzędu górniczego oraz zasady i tryb ich zatwierdzenia przez ten urząd.

Art. 89. Przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest zgłosić okręgowemu urzędowi górnictwu osobę dyrektora (kierownika) przedsiębiorstwa górniczego oraz pracowników przedsiębiorstwa wyznaczonych do sprawowania nadzoru nad kierownictwem i dozorem ruchu zakładu górniczego z podaniem zakresu czynności tych osób.

Art. 90. Jednostka organizacyjna, która bezpośrednio nadzoruje i kontroluje działalność przedsiębiorstwa górniczego, obowiązana jest zgłosić w okręgowym urzędzie górnictwem i dozorem ruchu zakładu górniczego z podaniem zakresu czynności tych pracowników. Przepis powyższy nie dotyczy ministerstw i urzędów centralnych.

Art. 91. Okręgowy urząd górniczy może nakazać ustanowienie szczególnych stanowisk kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego, jeżeli zachodzi tego potrzeba ze względu na warunki bezpieczeństwa.

Art. 92. Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z właściwymi ministrami ustali w drodze rozporządzenia, jakim warunkom ogólnym, naukowym i zawodowym powinny odpowiadać osoby mające sprawować kierownictwo i dozór ruchu zakładu górniczego.

Art. 93. 1. Okręgowy urząd górniczy zatwierdza osobę mającą sprawować kierownictwo lub dozór ruchu zakładu górniczego, jeżeli odpowiada wymaganym warunkom.

2. Okręgowy urząd górniczy cofnie zatwierdzenie, jeżeli osoba sprawująca kierownictwo lub dozór ruchu zakładu górniczego utraci którykolwiek z wymaganych warunków albo w wyniku postępowania sądowego lub dyscyplinarnego zostanie pozbawiona prawa pełnienia czynności kierownictwa lub dozoru ruchu zakładu górniczego.

Art. 94. Osoby kierownictwa i dozoru ruchu oraz inni pracownicy techniczni zatrudnieni w ruchu zakładu górniczego, którzy podlegają zatwierdzeniu przez okręgowy urząd górniczy albo zgłoszeniu do okręgowego urzędu górniczego, a także osoby podlegające zgłoszeniu w myśl art. 89 i 90 odpowiadają dyscyplinarnie za naruszenie obowiązków przewidzianych w prawie górniczym oraz za nieprzestrzeganie zarządzeń urzędów górniczych, niezależnie od odpowiedzialności karnej, cywilnej i porządkowej.

Art. 95. 1. W sprawach dyscyplinarnych osób wymienionych w art. 94 orzekają w pierwszej instancji komisje dyscyplinarne przy okręgowych urzędach górniczych, w drugiej instancji — Wyższa Komisja Dyscyplinarna. Komisja ta działa przy Wyższym Urzędzie Górniczym.

2. Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami ustali w drodze rozporządzenia organizację i sposób powoływania komisji dyscyplinarnych, postępowanie dyscyplinarne oraz organy powołane do wykonywania kar.

Art. 96. Komisje dyscyplinarne określone w art. 95 wymierzają kary:

- 1) upomnienia,
- 2) nagany,
- 3) zawieszenia w pełnieniu określonych czynności na okres do 2 lat,
- 4) pozbawienia prawa pełnienia określonych czynności.

Art. 97. W sprawach dyscyplinarnych dyrektorów i naczelnych inżynierów jednostek organizacyjnych, sprawujących bezpośredni nadzór nad działalnością przedsiębiorstw górniczych, orzeka w pierwszej instancji Wyższa Komisja Dyscyplinarna. Od orzeczenia tej komisji służy odwołanie do Prezesa Rady Ministrów.

Art. 98. 1. Okręgowy urząd górniczy może osobę określoną w art. 94 zawiesić w pełnieniu czynności w czasie trwającego się postępowania dyscyplinarnego.

2. Przed wszczęciem postępowania dyscyplinarnego okręgowy urząd górniczy może zawiesić osobę określoną w art. 94 w pełnieniu czynności w przypadku prowadzenia ruchu z naruszeniem przepisów art. 81. O zawieszeniu okręgowy urząd górniczy zawiadamia niezwłocznie Wyższy Urząd Górniczy.

3. Wniesienie odwołania od zarządzeń wydanych na podstawie ust. 1 lub 2 nie wstrzymuje ich wykonania.

Art. 99. 1. Na wniosek ukaranego uzasadniony nienaganą pracą komisja dyscyplinarna, która wydała w pierwszej instancji orzeczenie, może po upływie pięciu lat od daty jego uprawomocnienia się orzec zatarcie skazania.

2. W razie orzeczenia o zatarciu skazania karę uważa się za niebyłą, a wszelkie wpisy o ukaraniu podlegają wykreśleniu.

D z i a ł VI

Miernictwo górnicze.

Art. 100. 1. Przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest posiadać dokumentację mierniczo-geologiczną, sporządzoną przez osoby uprawnione, i stale uzupełniać tę dokumentację w miarę postępu robót.

2. Prezes Wyższego Urzędu Górniczego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, ministrami sprawującymi nadzór nad przedsiębiorstwami górniczymi oraz Prezesem Centralnego Urzędu Geologii ustala rodzaje dokumentacji mierniczo-geologicznej, o której mowa w ust. 1, oraz sposób i terminy sporządzania i uzupełniania tej dokumentacji.

Art. 101. W przypadku braku wymaganych przez przepisy pomiarów lub dokumentacji mierniczo-geologicznej albo wadliwości w ich wykonaniu okręgowy urząd górniczy może zarządzić sporządzenie lub uzupełnienie pomiarów albo dokumentacji przez osobę uprawnioną.

Art. 102. 1. Przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest przedkładać dokumentację mierniczo-geologiczną urzędowi górniczemu.

2. Prezes Wyższego Urzędu Górniczego w porozumieniu z właściwymi ministrami ustali sposób i terminy przedkładania dokumentacji mierniczo-geologicznej.

Art. 103. 1. Do przedsiębiorstw górniczych oraz górniczej służby mierniczej stosuje się przepisy o państwowej służbie geodezyjnej i kartograficznej, o ile prawo górnicze nie stanowi inaczej.

2. Kontrolę i nadzór nad działalnością górniczej służby mierniczej w zakresie pomiarów złóż kopalin i wyrobisk górniczych, pomiarów realizacyjnych i inwentaryzacyjnych związanych z budową i ruchem zakładów górniczych oraz pomiarów odkształceń górotworu i powierzchni spowodowanych eksploatacją górniczą — sprawują urzędy górnicze.

3. Urzędy górnicze sprawują kontrolę i nadzór nad wykonywanymi przez górniczą służbę mierniczą robotami geodezyjnymi, nie określonymi w ust. 2, w zakresie i trybie ustalonym przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego.

Art. 104. 1. Działalność mierniczą, określoną w art. 100, w zakresie niezbędnym dla budowy lub ruchu zakładów górniczych, wykonuje górnicza służba miernicza.

2. Osobami uprawnionymi do sporządzania dokumentacji mierniczo-geologicznej są: mierniczy górniczy oraz w zakresie ustalonym w art. 106 ust. 3 geolog górniczy i asystent mierniczego górniczego.

3. Przepisy prawa górniczego dotyczące mierniczych górniczych stosuje się odpowiednio do asystentów mierniczego górniczego.

4. Przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest zgłosić okręgowemu urzędowi górniczemu osoby wymienione w ust. 2 ze wskazaniem powierzonych im czynności.

5. Przyjęcie i zwolnienie ze stanowiska mierniczego górniczego i geologa górniczego w przedsiębiorstwie górniczym wymaga zgody jednostki nadrzędnej nad tym przedsiębiorstwem.

6. Osobom wymienionym w ust. 2 przysługują uprawnienia osób sprawujących kierownictwo i dozór ruchu zakładu górniczego.

Art. 105. Prezes Rady Ministrów ustali w drodze rozporządzenia, jakim warunkom ogólnym, naukowym i zawodowym powinny odpowiadać osoby mające wykonywać czyn-

ności mierniczego górniczego, geologa górniczego lub asystenta mierniczego górniczego.

Art. 106. 1. Dokumentem mierniczym wymaganym przez prawo górnicze jest dokumentacja mierniczo-geologiczna, podpisana przez mierniczego górniczego, geologa górniczego lub asystenta mierniczego górniczego, w zakresie powierzonych im czynności. Przepis ten nie dotyczy map sytuacyjno-wysokościowych, sporządzonych przez inne organy państwowej służby geodezyjnej i kartograficznej w zakresie ich właściwości.

2. Uprawnienia do wykonywania czynności mierniczego górniczego, geologa górniczego i asystenta mierniczego górniczego stwierdza Wyższy Urząd Górniczy.

3. Prezes Wyższego Urzędu Górniczego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Prezesem Centralnego Urzędu Geologii określi zakres czynności zawodowych geologa górniczego i asystenta mierniczego górniczego.

4. Wyższy Urząd Górniczy prowadzi rejestr mierniczych górniczych, geologów górniczych i asystentów mierniczego górniczego. Tryb i zasady prowadzenia rejestru ustali Prezes Wyższego Urzędu Górniczego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Prezesem Centralnego Urzędu Geologii.

Art. 107. Wyższy Urząd Górniczy skreśli z rejestru mierniczego górniczego, geologa górniczego lub asystenta mierniczego górniczego, który utracił którykolwiek z wymaganych warunków albo w wyniku postępowania sądowego lub dyscyplinarnego został pozbawiony prawa pełnienia zawodowych czynności.

Art. 108. Mierniczy górniczy i geolog górniczy obowiązani są wykonywać swoje obowiązki zgodnie z obowiązującymi przepisami i według wymagań nauki i techniki.

Art. 109. Mierniczy górniczy i geolog górniczy przy wykonywaniu czynności zawodowych mają prawo wkraczać na cudze nieruchomości i umieszczać górnicze znaki miernicze. Przepis art. 21 stosuje się odpowiednio.

Art. 110. Mierniczy górniczy i geolog górniczy odpowiadają za naruszenie swoich obowiązków przewidzianych w prawie górniczym dyscyplinarnie, niezależnie od odpowiedzialności karnej, cywilnej i porządkowej.

Art. 111. 1. W sprawach dyscyplinarnych mierniczych górniczych, geologów górniczych i asystentów mierniczego górniczego orzekają komisje dyscyplinarne przewidziane w art. 95.

2. Komisje dyscyplinarne wymierzają w sprawach określonych w ust. 1 kary przewidziane w art. 96, z tym że zamiast kar przewidzianych w art. 96 pkt 3 i 4 wymierzają karę zawieszenia w pełnieniu czynności mierniczego górniczego, geologa górniczego lub asystenta mierniczego górniczego na okres do 2 lat albo karę pozbawienia prawa pełnienia tych czynności.

Art. 112. 1. Wyższy Urząd Górniczy może mierniczego górniczego, geologa górniczego lub asystenta mierniczego górniczego zawiesić w wykonywaniu czynności zawodowych w czasie toczącego się postępowania dyscyplinarnego.

2. Okręgowy urząd górniczy może przed wszczęciem postępowania dyscyplinarnego tymczasowo zawiesić mierniczego górniczego, geologa górniczego lub asystenta mierniczego górniczego w pełnieniu czynności zawodowych w przypadku dopuszczenia się poważnych uchybień w wykonywaniu tych czynności. O zawieszeniu okręgowy urząd górniczy zawiadamia równocześnie Wyższy Urząd Górniczy, który potwierdza lub uchyla tymczasowe zawieszenie.

3. Wniesienie odwołania od zarządzeń, wydanych na podstawie ust. 1 lub 2, nie wstrzymuje ich wykonania.

Dział VII

Załoga zakładu górniczego.

Art. 113. Ogół pracowników zatrudnionych w ruchu zakładu górniczego stanowi załogę górniczą tego zakładu.

Art. 114. 1. Każdy członek załogi górniczej obowiązany jest znać przepisy bezpieczeństwa pożarowego oraz bezpieczeństwa i higieny pracy obowiązujące w zakładzie górniczym, w zakresie wymaganym dla wykonywania określonej pracy.

2. Przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest przeszkolić członka załogi w zakresie znajomości przepisów określonych w ust. 1 i nie może zatrudniać pracownika, który nie wykazał się dostateczną znajomością tych przepisów.

3. Przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest dostarczyć członkowi załogi za pokwitowaniem odpowiedni wyciąg z przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, obowiązujących w zakładzie górniczym.

Art. 115. 1. Dopuszczenie członka załogi do wykonywania w ruchu zakładu górniczego czynności wymagających szczególnych kwalifikacji dozwolone jest jedynie po uprzednim stwierdzeniu posiadania kwalifikacji wymaganych przepisami.

2. Właściwy minister określa, które stanowiska pracy w ruchu zakładu górniczego, poza stanowiskami kierownictwa i dozoru ruchu, górniczej służby mierniczej i górniczej służby geologicznej, wymagają szczególnych kwalifikacji, rodzaj tych kwalifikacji oraz sposób ich stwierdzania.

Art. 116. 1. Członek załogi górniczej obowiązany jest do dyscypliny górniczej i za jej naruszenie ponosi przewidzianą prawem odpowiedzialność.

2. Dyscyplina górnicza polega w szczególności na:

- 1) przestrzeganiu przepisów bezpieczeństwa pożarowego oraz bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie górniczym,
- 2) przestrzeganiu przepisów normujących organizację i technikę pracy w zakładzie górniczym,
- 3) ścisłym wykonywaniu poleceń osób przełożonych oraz zarządzeń urzędów górniczych,
- 4) obowiązku dbałości o należyty stan wyrobisk górniczych, maszyn, narzędzi, urządzeń i instalacji zakładu górniczego,
- 5) obowiązku współdziałania z innymi członkami załogi górniczej i pomocy dla usunięcia zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub bezpieczeństwa pracy w zakładzie górniczym,
- 6) przestrzeganiu porządku w zakładzie górniczym,
- 7) przestrzeganiu przepisów regulaminu pracy.

Art. 117. 1. Przedsiębiorstwo górnicze powinno podać do wiadomości załogi zakładu górniczego regulamin pracy obowiązujący w zakładzie górniczym.

2. Właściwy minister w porozumieniu z zarządem głównym odpowiedniego związku zawodowego wydaje ramowe regulaminy pracy w zakładach górniczych. Regulamin pracy powinien przewidywać zasady i tryb wymierzania kar porządkowych pieniężnych zgodnie z przepisami prawa.

Art. 118. Każdy członek załogi górniczej, który spostrzeże jakiegokolwiek niebezpieczeństwo zagrażające pracującym lub ruchowi zakładu górniczego albo stwierdzi

uszkodzenie w urządzeniach zakładu górniczego lub ich nieprawidłowe działanie, obowiązany jest niezwłocznie ostrzec osoby bezpośrednio zagrożone, podjąć dostępne mu środki w celu usunięcia niebezpieczeństwa oraz zawiadomić o niebezpieczeństwie najbliższą osobę sprawującą kierownictwo lub dozór ruchu.

Art. 119. 1. Członkom załóg górniczych przysługują szczególne uprawnienia w zakresie:

- 1) praw honorowych,
- 2) płac,
- 3) opieki socjalnej i zdrowotnej,
- 4) czasu pracy i wypoczynku,
- 5) zaopatrzenia emerytalnego.

2. Rada Ministrów ustala zakres określonych w ust. 1 pkt 2—4 uprawnień oraz warunki korzystania z nich ze względu na rodzaj i charakter wykonywanej pracy.

3. Rada Ministrów może przyznać uprawnienia, o których mowa w ust. 1 pkt 2—4, również innym kategoriom pracowników przemysłów górniczych, jak również określonym kategoriom pracowników organów administracji państwowej, urzędów górniczych oraz szkół i instytucji naukowych górniczych.

4. Uprawnienia w zakresie praw honorowych i uprawnień emerytalne członków załóg górniczych regulują odrębne przepisy.

Dział VIII

Zakończenie eksploatacji złoża kopaliny.

Art. 120. 1. Przedsiębiorstwo górnicze, które zamierza zaniechać w całości lub w części eksploatacji złoża kopaliny, obowiązane jest sporządzić plan likwidacji lub zabezpieczenia wyrobisk górniczych, a w szczególności szybów, otworów wiertniczych i wyrobisk odkrywkowych, ze względu na bezpieczeństwo publiczne, ochronę powierzchni i znajdujących się na niej budynków i urządzeń, ochronę wód powierzchniowych i podziemnych, ochronę zadrzewienia i upraw roślinnych (plan likwidacji eksploatacji złoża).

2. Plan likwidacji określony w ust. 1 powinien ponadto przewidywać zabezpieczenie złoża kopaliny, o ile ono nie zostało całkowicie wyeksploatowane, oraz zabezpieczenie sąsiednich złóż kopaliny, urządzeń pobliskich zakładów górniczych i wszelkich znajdujących się pod powierzchnią urządzeń, które w związku z zakończeniem robót górniczych mogłyby być narażone na uszkodzenie.

Art. 121. Plan likwidacji eksploatacji złóż powinien ustalać datę zakończenia robót górniczych, termin likwidacji i zabezpieczenia wyrobisk górniczych, złóż oraz urządzeń określonych w art. 120 ust. 2.

Art. 122. 1. Plan likwidacji wyrobisk odkrywkowych powinien uwzględniać przewidywany sposób ich zagospodarowania.

2. Tereny po wyrobiskach odkrywkowych powinny być przekazane organom właściwym ze względu na przewidywane zagospodarowanie terenu.

Art. 123. 1. Do wykonania wszelkich robót, w związku z zakończeniem eksploatacji złoża, a w szczególności robót potrzebnych dla zabezpieczenia wyrobisk górniczych, złóż oraz urządzeń określonych w art. 120 ust. 2, obowiązane jest przedsiębiorstwo górnicze, które prowadziło ostatnio eksploatację.

2. W przypadku ujawnienia się szkody górniczej po wykonaniu planu likwidacji eksploatacji złoża właściwy mi-

nister wskaże przedsiębiorstwo górnicze, które obowiązane będzie do naprawienia szkody stosownie do przepisów o szkodach górniczych.

Art. 124. Prezes Wyższego Urzędu Górniczego w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami ustali zasady i tryb sporządzania planu likwidacji eksploatacji złoża lub jego części.

Art. 125. 1. Przedsiębiorstwo obowiązane do sporządzenia planu likwidacji eksploatacji złoża przedkłada ten plan okręgowemu urzędowi górniczemu najpóźniej na 3 miesiące przed datą zakończenia eksploatacji.

2. Okręgowy urząd górniczy może nakazać zmianę planu stosownie do wymagań prawa oraz ze względu na zasady bezpieczeństwa oraz zasady ochrony złóż, ochrony wód i powierzchni.

3. Okręgowy urząd górniczy w porozumieniu z właściwym organem prezydium wojewódzkiej rady narodowej zatwierdza plan lub nakazuje jego zmianę.

Art. 126. 1. Przepisy o zakończeniu eksploatacji złoża kopaliny i robót górniczych stosuje się odpowiednio w przypadku zakończenia eksploatacji części złoża wskutek zamknięcia zakładu górniczego eksploatującego tę część oraz w przypadku wstrzymania w całości ruchu zakładu górniczego na okres dłuższy niż jeden rok (art. 85), a także w przypadku przywracania terenu odkrywki na czasowo zajętej nieruchomości do stanu gospodarczej użyteczności (art. 30 ust. 1).

2. Przepisy o zakończeniu eksploatacji złoża w całości lub w części stosuje się odpowiednio w przypadku niezamierzonej likwidacji eksploatacji, spowodowanej wypadkiem lub inną nieprzewidzianą przyczyną. Plan likwidacji eksploatacji należy w tym przypadku sporządzić w terminie wynikającym z okoliczności, a w każdym razie nie później niż w ciągu trzech miesięcy od daty niezamierzonego zakończenia eksploatacji.

3. W przypadku określonym w ust. 2 przedsiębiorstwo górnicze obowiązane jest wykonać na własny koszt niezwłocznie wszelkie roboty, niezbędne ze względu na bezpieczeństwo ludzkie, bezpieczeństwo budynków i urządzeń na powierzchni i podziemnych oraz ochronę złóż i wód.

Art. 127. W przypadku zakończenia eksploatacji złoża właściwy minister wydaje decyzję o zniesieniu odpowiedniego obszaru górniczego, o czym powiadamia Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego.

Dział IX

Państwowa Rada Górnictwa.

Art. 128. 1. Przy Prezesie Rady Ministrów działa Państwowa Rada Górnictwa.

2. Do zakresu działania Państwowej Rady Górnictwa należy przygotowywanie i opiniowanie zasad metodologicznych w dziedzinie racjonalnej gospodarki eksploatacyjnej złóż kopaliny oraz opiniowanie projektów przepisów dotyczących górnictwa i spraw przekazanych przez zainteresowanych ministrów.

3. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia szczegółowy zakres działania, skład, tryb postępowania oraz organizację Państwowej Rady Górnictwa.

Dział X

Nadzór urzędów górniczych.

Art. 129. 1. Urzędy górnicze sprawują kontrolę i nadzór nad przedsiębiorstwami górniczymi w zakresie stosowania

przepisów prawa górniczego, w szczególności dotyczących ochrony interesu społecznego, bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzkiego, bezpieczeństwa pożarowego, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony wyrobisk górniczych i powierzchni.

2. Urzędy górnicze sprawują kontrolę i nadzór gospodarki eksploatacyjnej złożem kopaliny ze względu na jej zgodność z przepisami prawa oraz z planem ruchu.

3. Urzędy górnicze sprawują kontrolę i nadzór przestrzegania przepisów o obszarach górniczych oraz o wykonywaniu pomiarów i sporządzaniu dokumentacji mierniczo-geologicznej w toku budowy i ruchu zakładów górniczych.

4. Urzędy górnicze sprawują kontrolę i nadzór w zakresie ochrony nieruchomości i ich części składowych przed szkodami górniczymi, jak również w zakresie zapewnienia w związku z robotami górniczymi ciągłości ruchu urządzeń użyteczności publicznej.

5. Urzędy górnicze czuwają nad ochroną w związku z robotami górniczymi wód podziemnych i powierzchniowych, jak również aby ludność nie była pozbawiona wskutek robót górniczych wody do użytku domowego i dla inwentarza.

Art. 130. 1. Urzędy górnicze wydają zezwolenia na nabywanie, przechowywanie i używanie środków strzałowych dla potrzeb zakładu górniczego.

2. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady i tryb wydawania zezwoleń, o których mowa w ust. 1.

Art. 131. 1. Pracownicy urzędów górniczych przy wykonywaniu kontroli i nadzoru mają prawo wstępu do zakładów górniczych oraz należących do nich urządzeń technicznych.

2. Kierownictwo ruchu zakładu górniczego obowiązane jest udostępnić urzędowi górniczemu wszelkie materiały i dokumenty niezbędne dla kontroli i nadzoru oraz udzielać wyjaśnień w sprawach ruchu technicznego zakładu górniczego.

Art. 132. 1. Okręgowy urząd górniczy przy wykonywaniu kontroli i nadzoru nad przedsiębiorstwami górniczymi może wydawać niezbędne zarządzenia w przypadku nieprzestrzegania przepisów albo zagrożenia bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzkiego, a także wstrzymać ruch zakładu górniczego w całości lub w części w razie stwierdzenia niebezpieczeństwa zagrażającego bezpośrednio zakładowi lub ważnemu interesowi społecznemu.

2. Wniesienie odwołania od zarządzeń wydanych na podstawie ust. 1 nie wstrzymuje ich wykonania.

Art. 133. 1. W razie grożącego niebezpieczeństwa lub w razie wypadku okręgowy urząd górniczy obowiązany jest ustalić stan faktyczny i przyczyny zagrożenia lub wypadku.

2. W przypadkach określonych w ust. 1 okręgowy urząd górniczy sprawuje nadzór nad akcją zapobiegawczą i ratowniczą prowadzoną przez zakład górniczy, a gdy uzna, że akcja zapobiegawcza lub ratownicza prowadzona jest nienaładczy, może, zażądać zmiany jej kierownictwa lub objąć kierownictwo akcji.

Dział XI

Przepisy karne.

Art. 134. 1. Kto bez zezwolenia wymaganego przez przepisy prawa górniczego lub wbrew warunkom zezwolenia wydobywa kopalinę, podlega karze więzienia do lat dwóch lub karze aresztu do lat dwóch.

2. W przypadkach mniejszej wagi sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary albo sprawcę od kary uwolnić.

3. Sąd może orzec przepadek urządzeń i narzędzi, użytych do wydobywania kopaliny, choćby nie były własnością sprawcy.

Art. 135. 1. Kto wydobywa kopalinę w sposób zabroniony przez prawo górnicze oraz przez przepisy na tym prawie oparte albo w sposób sprzeczny z zasadami techniki górniczej, podlega karze więzienia do lat dwóch lub karze aresztu do lat dwóch.

2. Jeżeli wskutek czynu określonego w ust. 1 powstała znaczna szkoda dla gospodarki narodowej, sprawca podlega karze więzienia od lat dwóch do dziesięciu.

Art. 136. 1. Kto prowadzi ruch zakładu górniczego wbrew zarządzeniu okręgowego urzędu górniczego o wstrzymaniu ruchu, wydanemu ze względu na bezpieczeństwo zakładu górniczego lub inny ważny interes społeczny, podlega karze więzienia do lat dwóch lub karze aresztu do lat dwóch.

2. Jeżeli wskutek czynu określonego w ust. 1 powstała znaczna szkoda, sprawca podlega karze więzienia od lat dwóch do dziesięciu.

Art. 137. 1. Kto:

- 1) będąc obowiązany do przestrzegania nakazów lub zakazów, zawartych w art. 75, 76, 114 ust. 2 i 3 lub 115 ust. 1 albo w przepisach wydanych na podstawie art. 82, 100 ust. 2, 115 ust. 2 lub 124, wykracza przeciw tym nakazom lub zakazom,
- 2) wykracza przeciw nakazom zawartym w art. 86,
- 3) wbrew obowiązkowi przewidzianemu w art. 78 nie sporządza planu ruchu zakładu górniczego lub wbrew obowiązkowi przewidzianemu w art. 120, 125 i 126 nie sporządza planu likwidacji eksploatacji złoża albo nie przedkłada tych planów w terminach przepisanych okręgowemu urzędowi górniczemu do zatwierdzenia,
- 4) prowadzi ruch zakładu górniczego bez zatwierdzonego planu ruchu albo niezgodnie z tym planem,
- 5) bez uzyskania zatwierdzenia okręgowego urzędu górniczego wykonuje czynności kierownictwa lub dozoru ruchu zakładu górniczego albo czynności te wykonuje wbrew zarządzeniu o zawieszeniu w pełnieniu czynności (art. 98),
- 6) nie posiadając stwierdzonych przez Wyższy Urząd Górniczy uprawnień wykonuje czynności miernicze górniczego, geologa górniczego lub asystenta mierniczego górniczego (art. 106 ust. 2) albo czynności te wykonuje wbrew zarządzeniu o zawieszeniu w pełnieniu czynności (art. 112),
- 7) nie dopełnia obowiązków określonych w art. 118,
- 8) nie stosuje się do zarządzeń okręgowego urzędu górniczego wydanych na podstawie art. 132, podlega karze aresztu do trzech miesięcy lub karze grzywny do 4.500 złotych.

2. Kary za czyny określone w ust. 1 wymierza okręgowy urząd górniczy. Od orzeczenia okręgowego urzędu górniczego służy odwołanie do Wyższego Urzędu Górniczego, który orzeka ostatecznie.

3. Orzekanie następuje na zasadach i w trybie, które określi Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

4. Okręgowy urząd górniczy może zaniechać wszczęcia postępowania w sprawach o czyny określone w ust. 1 w przy-

padku nieznacznej szkodliwości społecznej popełnionego czynu, o ile za czyn ten wymierzona już została kara dyscyplinarna na podstawie art. 94—97 lub art. 111.

Art. 138. Orzeczenie urzędu górniczego wydane na podstawie art. 137 uważa się za niebyłe po upływie trzech lat od wykonania kary.

Art. 139. 1. W sprawach o przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu i prawidłowemu funkcjonowaniu zakładu górniczego oraz o przestępstwa określone w prawie górniczym urzędy górnicze, a gdyby to było niemożliwe, kierownictwo przedsiębiorstwa lub zakładu górniczego, składając zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa stosownie do przepisów kodeksu postępowania karnego, obowiązane są jednocześnie poczynić wszystko, co potrzeba, aby zabezpieczyć ślady i dowody przestępstwa.

2. W sprawach określonych w ust. 1 prokurator może w toku śledztwa zlecić urzędowi górniczemu dokonanie pod jego nadzorem poszczególnych czynności śledczych.

Dział XII

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 140. Z dniem wejścia w życie prawa górniczego tracą moc z samego prawa postanowienia umów zawartych z właścicielami nieruchomości, o ile dotyczą prawa wydobywania kopalin.

Art. 141. Tracą moc z samego prawa i ulegają wykreśleniu z ksiąg wieczystych wszelkie wpisy dotyczące nadań górniczych i prawa wydobywania kopalin.

Art. 142. Termin przewidziany w art. 55 dla dochodzenia roszczeń z tytułu szkód górniczych ujawnionych po dniu 9 maja 1945 r. w budynkach mieszkalnych nadających się do naprawy biegnie od dnia wejścia w życie prawa górniczego.

Art. 143. Zezwolenia na poszukiwania złóż kopalin udzielone na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów tracą moc z upływem 6 miesięcy od dnia wejścia w życie prawa górniczego. Do poszukiwań prowadzonych na podstawie tych zezwoleń stosuje się odpowiednie przepisy prawa górniczego.

Art. 144. Spółdzielnie i osoby nie będące wykonawcami narodowych planów gospodarczych, które w dniu wejścia w życie niniejszego prawa górniczego posiadają uprawnienia do wydobywania kopalin, zachowują nadal te uprawnienia, jeżeli złożą w terminie 3 miesięcy od daty wejścia w życie prawa górniczego wnioski o udzielenie zezwolenia przewidzianego w art. 5. Uprawnienie to wygasa w przypadku odmownego załatwienia wniosku.

Art. 145. 1. Osoby sprawujące czynności kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego, które w chwili wejścia w życie prawa górniczego miały na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów uprawnienia do sprawowania tych czynności, zachowują nadal te uprawnienia.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do mierniczych górniczych i asystentów mierniczego górniczego.

Art. 146. Sprawy wszczęte na podstawie dotychczasowych przepisów, a nie zakończone przed wejściem w życie prawa górniczego, będą rozstrzygane według przepisów tego prawa.

Art. 147. Postępowanie toczące się przed sądami powszechnymi lub komisjami arbitrażowymi w sprawach o roz-

czenia z tytułu szkód górniczych, nie zakończone prawomocnym orzeczeniem przed wejściem w życie prawa górniczego, ulega umorzeniu z mocy samego prawa. Akta tych spraw sądy powszechne i komisje arbitrażowe prześlą właściwym komisjom do spraw szkód górniczych celem rozstrzygnięcia sprawy na zasadach prawa górniczego i w trybie przewidzianym w tym prawie.

Art. 148. Nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy w zakładach górniczych podlegających przepisom prawa górniczego sprawują urzędy górnicze.

Art. 149. W art. X § 1 dekretu z dnia 11 października 1946 r. — Przepisy wprowadzające prawo rzeczowe i prawo o księgach wieczystych (Dz. U. Nr 57, poz. 321) skreśla się wyrazy „oraz ksiąg dla pól górniczych i naftowych”.

Art. 150. Znosi się właściwość urzędów górniczych w sprawach dotyczących rafinerii olejów mineralnych i ich zakładów pomocniczych, przewidzianą w art. 198 prawa przemysłowego (Dz. U. z 1927 r. Nr 53, poz. 463) w brzmieniu ustawy z dnia 10 marca 1934 r. (Dz. U. Nr 40, poz. 350), zachowując tę właściwość odnośnie do urzędów pomocniczych, dla kopalni ropy naftowej i gazu ziemnego, jako to gazoliniarni, urzędów stabilizacyjnych, transportowych i magazynowych oraz łapaczek do zbierania ropy i kału ropnego. W sprawach tych właściwe są okręgowe urzędy górnicze.

Art. 151. Z dniem wejścia w życie prawa górniczego tracą moc wszelkie przepisy w sprawach unormowanych tym prawem, w szczególności:

- 1) austriacka państwowa ustawa naftowa z dnia 11 maja 1884 r. (Dz. u. p. austr. nr 71 z późniejszymi zmianami),
- 2) krajowa ustawa z dnia 22 marca 1908 r. regulująca prawo wydobywania minerałów, które nadają się do użytku z powodu zawartości żywic ziemnych (dz. ust. i rozp. kraj. nr 61),
- 3) ustawa z dnia 2 maja 1919 r. o wyłącznym upoważnieniu Państwa do zakładania rurociągów, służących do prowadzenia gazów ziemnych, regulowania produkcji i zużycowania ich (Dz. Pr. P. P. Nr 39, poz. 292 wraz z późniejszymi zmianami),
- 4) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. — Prawo górnicze (Dz. U. Nr 85, poz. 654 wraz z późniejszymi zmianami),
- 5) przepisy utrzymane w mocy na zasadzie art. 318 rozporządzenia wymienionego w pkt 4,
- 6) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 czerwca 1932 r. o opłatach od uprawnień górniczych (Dz. U. Nr 56, poz. 543 z późniejszymi zmianami),
- 7) przepisy art. 753 — 755 kodeksu postępowania cywilnego,
- 8) przepisy art. XII i XLIII przepisów wprowadzających prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym,
- 9) ustawa z dnia 18 marca 1932 r. w sprawie regulowania stosunków w przemyśle naftowym (Dz. U. z 1936 r. Nr 7, poz. 83),
- 10) ustawa z dnia 25 marca 1938 r. o obrocie olejem skalnym (Dz. U. Nr 21, poz. 167).

Art. 152. Rozporządzenia i inne przepisy wykonawcze wydane na podstawie aktów prawnych określonych w art. 151 pkt 1, 2 i 4 zachowują moc do chwili zastąpienia ich przepisami opartymi na prawie górniczym, o ile nie są z nim sprzeczne.